

UDFLYTTERE • Kunstnerne rykker vestpå mod opdagede territorier. Sisters Hope vil realisere deres filosofi i en fem år lang performance i en tidligere SFO i Hedehusene. Tæt på har en kaffesurrogatfabrik fået nyt liv i kunstens tjeneste.

Vestegnens poetiske selv

HEIDI LAURA

Det kunne ikke være mere SFO-agtigt. Det kliniske og praktiske køkken, de linoleumsdækkede gulve, det fornuftige buskads og græspæner med legeredskaber. Huset er et klassisk parcelhus, placeret et stenkast fra Charlottesløv i Hedehusene, og efter at huset for nogle år siden opkøbt til at være SFO, har det stået tomt.

Nu står det til gengæld foran en forvandling. Til næste efterår vil det udselige hus være blevet til Sisters Hope Home – et blivende hjem for performancegruppen Sisters Hope, som også står bag storskalaoprojektet Sisters Academy. Indendørs vil hele huset blive genskabt i gruppens altid gennemførte scenografi: en blå fløj og en rød fløj i huset draperet med sanselige stoffer og dragende ornamentik. Haven bliver iscenesat med et smukt vildnis af planter, som man kan fortælle sig i, et stort neonskilt vil lede mod indgangen, og i den magiske have vil stemningen blive sat af et særligt designet soundscape; faktisk kunne Sisters Academy godt tænke sig at få installeret højtalere med soundscape hele vejen fra Hedehusene Station langs den slyngede sti, som fører til huset. Så vil man ankomme passende stemt til at træde ind i den sfære, som huset bliver ramme om.

Sisters Hope er kendt for deres lange og såkaldt immersive performances: Ikke bare kunstnerne, men også deltagerne tager sig tid for at kunne hengive sig til de stemninger, der skabes undervejs. Således indtog de i 2017 Den Frie Udstillingsbygning i København med den månedlange performance *Sisters Academy – The Boarding School*, hvis deltagere skulle indskrive sig på skolen til mindst 24 timer i en verden af æstetik, poesi og sanselighed – selvfølgelig iført skoleuniform og indledt med et initieringsritual.

»Efter vores tidligere performances hørte jeg fra mange, hvor meget de længtes tilbage. Og det nye projekt er et svar på den længsel,« forklarer Gry Worre Hallberg, grundlæggeren af Sisters Academy. »Hvad vi nu vil kunne tilbyde, er at gå fra *longing* til *constant be-longing*: et sted, hvor alle, der har lyst, kan høre til. Vi skaber en performance, som varer fem år.«

Fra det øjeblik Sisters Hope Home slår dørene op i efteråret 2021 vil parcelhuset i Hedehusene være åbent døgnet rundt. Her vil performancegruppen selv flytte ind, men der vil også løbende være gæster fra udlændte, samt kunstnere og kreative, der deltager i deres residency. Og selvfølgelig de lokale beboere. Sisters Hope Home bliver et sted, hvor alle nedsænkes i det sanselige og poetiske, og måske netop derfor kan føle sig hjemme. Gry Worre Hallberg taler slet ikke om publikum; hvor hun brugte udtrykket deltagere, kalder hun dem i dag for beboere. De beboere kan lige så godt bo henne om hjørnet, som de kan ankomme fra et andet land. I Sisters Hope Homes univers er alle lige velkomne inden for værkets rammer, og alle er lige integrerede, fordi det fælles sprog bliver engelsk. Alle, der flytter ind, må også underkaste sig den fælles »husorden«, en interaktiv del af performanceen, som væbner om stemningen og æstetikken: Man klæder sig i sort og hvidt, lægger mobiltelefonen væk og bliver en del af huset. Set i et større perspektiv lægger Sisters Hope sig direkte i traditionerne fra utopiske kunstprojekter fra starten og midten af 1900-tallet: kunstsamfundene som Monte Verità i de schweiziske alper eller Bauhaus i Tyskland, som ville starte dybe reformer af både samfundet og sjælene.

MEN HVORFOR PÅ VESTEGNEN AF ALLE STEDER? Faktisk havde Sisters Hope også været i dialog med andre steder, og performancegruppen har længe haft projekter rundt omkring på kloden, fra Kina til Grønland. På et tidspunkt overvejede de et tilbud om at slå sig ned på Anholt og skabe et performance-hjem dér, fordi der føles markant ved at bo på en ø. Men Hedehusene føltes rigtigt.

»Der er noget fint ved at plante sig et sted, som er helt uventet. Og samtidig er der her den brede tilgængelighed. Mangfoldigheden i Hedehusene trak også. I vores performances skaber vi en »andenverdenslighed« via især scenografien og vores husorden, noget der føles markant anderledes end den velkendte verden, og det betyder, at kulturforskelle ikke er en begrænsning,« siger Gry Worre Hallberg. Uanset kultur og baggrund har enhver brug for at finde sit poetiske selv; det er selve kernen i Sisters Academys arbejde. De vil demokratisere æstetik og sanselighed midt i en verden, som i dag i overvældende grad er domineret

af regneark, billige løsninger, kalkuler, masseproduktion og massehusning – rationalitetens og økonomiseringen mange grå og firkantede former. Hver ny indbygger i poesis og sanselighedens verden bærer så forhåbentlig oplevelsen med sig videre og udgør dermed et lille skridt på vejen til at dreje hele samfundet i retning af mere sanselighed, poesi og kunst. Dybest set handler det om at kultivere en ny fornemmelse for altings forbundethed: en erkendelse af, hvordan ikke bare menneskers liv griber ind i hinanden globalt, men alle livsformer og miljøer, fra det mindste til det største. For Gry Worre Hallberg er den på en gang enkel og altovervældende erkendelse selve kimen til at løse alle de problemer, menneskeheden i dag kæmper med, fra klimakrise til ulighed.

Sisters Academy er på ingen måde alene i samtidskunsten med den slags aktivistisk grundtænkning; det syder og bobler overalt i kunstverdenen med nye forestillinger og

ste år er der selv en stille strøm af kunstnere og kreative mod disse yderste vestlige forstæder til København, som de færreste kender. Områderne med gamle industribygninger i Valby, langs Amager Strand eller i Nordvest og på Carlsberg, som har huset masser af kreative værksteder, er i dag fyldt op, revet ned til fordel for nybyggeri eller bare blevet for dyre. I en ny fase af den klassiske gentrificeringscyklus presses kunstnere og de kreative videre til endnu uindtagede territorier, hvor man kan finde store, billige værksteder, betalelige boliger – og den slags rå og autentisk charme og skønhed, som mange kreative netop værdsætter. Kunstnerne Lars Bent Petersen og Thorbjørn Bechmann flyttede for fire år siden deres fælles værksted til Glostrup, fordi den lave leje var lokkende. Og de er blevet hængende, fordi de opdagede, at området var cool. I Brøndby Strand er en flok venner, i alt fem familier af klassiske musikere, flyttet ind tæt på hinanden; en af familierne har eget auditorium med koncertflygel i baghaven. I Albertslund findes kunstnerværkstedet BlokArt. Rundtomkring i Vestegnens mange kolonihaver bor ganske mange forfattere og kunstnere, og i Skovlunde er en stor klynge af filmproducenter og andre firmaer, som betjener filmindustrien, flyttet ind. Og følger man stien fra Sisters Hopes kommende hjem tilbage til Hedehusene Station – med et lille sving omkring den lokale tyrkiske moské – og videre vestpå, ankommer man midt i et ældre industrikvarter til Surrogaten.

Engang husede de tre bygninger en kaffesurrogatfabrik. Da kaffeestation gik af mode, blev de i stedet brugt som lager for campingudstyr. Under finanskrisen blev de opkøbt af en københavnsk entreprenør, som godt kunne tænke sig at udvikle lidt på området. Og skal man have gang i et kvarter, skal man se at få hentet de kreative ind. Han indrykkede en annonce, hvor han tilbød kunstnere at leje fabriksbygningerne som værksteder. Den annonce svarede Kristian Andersen, Henrik Brahe og Håkon Engesæth Danielsen på. De var på vej til at miste deres gamle værksted tæt på Amager Strand, hvor boligbyggeriets store maskine rullede ustoppestligt fremad. Der var huller i loftet og iskoldt i den tidligere kaffesurrogatfabrik, men rummene var flotte og højløftede, der var fem minutter til stationen, og næsten lige i baghaven ligger Hedelandet, et af Vestegnens store, grønne områder. Hvis de kunne sætte huset lidt i stand, var entreprenøren helt med på en virkelig lav husleje. Siden de som de første flyttede ind i 2015, er gruppen af kunstnere vokset til 20, fordelt på de tre bygninger.

Mia Granhøj vendte for nylig tilbage efter flere år i Berlin og fik tilbuddet om et værksted på Surrogaten. Det er godt for hende at være her i den rolige boble langt fra København og med en hverdag sammen med alle de andre kunstnere, siger hun. Og samtidig føles Surrogaten også som en satellit af det større københavnske kunstliv. Det tager 20 minutter med toget fra København, og alligevel er der en verden til forskel.

Det er vigtigt for gruppen af kunstnere, at Surrogaten skal være et åbent og trygt sted for alle, og at der også er plads til skæve og mere sårbare eksistenser. De har arbejdet på at få flere kvinder med, og Håkon Engesæth Danielsen har for nylig renoveret to rum, som han tænker i fremtiden kan blive til en residency, så internationale kunstnere kan flytte ind i perioder. De ligger højt over hans eget værksted, hvor døren står åben ud til den tidligere vare-elevator, og der er frit fald 12 meter ned. En gang om året holder de åbent hus, så de lokale kan kigge ind og se, hvad der foregår i de enkelte værksteder. Med til netværket omkring huset hører en lokal billedhugger, en keramikker og en forfatter – der er mere kulturaktivitet i Hedehusene, end de fleste ved.

Selvom Surrogaten ikke på samme måde som Sisters Hope har som et af sine direkte ønsker at stille sig til rådighed for lokalområdet, bringer de udflyttede kunstnere alligevel kunst ind i nye territorier og dermed tættere på alle de mennesker, som ikke har gallerier og museer lige om hjørnet – og som meget muligt aldrig har overvejet, at kunst også er til for dem. »Kunsten har så længe været et eksklusivt rum, som kun kunstens tid, som kommer nu?« foreslår Gry Worre Hallberg. »I århundreder var det religiøse, som dominerede samfundet, så blev det politisk, og i dag er det økonomi. Vi fødes ind i et paradigme, men det kan ændres.«

Måske kan Vestegnen finde sit poetiske selv. At få chancen synes velfortjent for et område, som længe har været overset og underforsynet med kultur; alene kunstmuseet Arken dækker fra sin sydvestlige residens kunstnerne på hele Vestegnen. Og så får resten af den danske befolkning endda en chance for at opdage Vestegnen.

MÖLLERS HAVE

HØSTFARVEFEST

PETER FRIIS MØLLER

Grønt er godt for øjnene, lader H.C. Andersen med rette andemoderen erklære, men efterårets flotte farver, som udfolder sig netop nu, er nu heller ikke uden betydning for øje og sind – navnlig når høstsolens bløde lys sætter yderligere blus på kulørerne.

Med al respekt for vårens og forsommerens blomsterpragt og skønhed, er efteråret nok årets mest farvestrålende tid i skov, hegn, park og have. Fra september til hen i november gløder høstfarverne hos de fleste løvfældende træer og buske. Ofte varer farvespillet ved på det faldende og faldne løv til hen i december, hvor den grå- og sortbrune anonymitet bliver enerådende. Bøgehakkene sørger dog for med deres rødbrunne vinterløv at holde fast i en vag afglans af farvefesten frem til forårets løvspring.

Omkring ti procent af træarterne i den tempererede del af verden opviser høstfarver, og i New England og nærmeste omegn i Nordamerika er det hele 70 procent. Navnlige er de mange arter af eg og især løn med til at give det helt utrolige høstfarvespil, som hvert år tiltrækker titusindvis af turister.

Særlig prægtig er sukkerlønnen, som ud over at forsøge livet med ravgylden ahornsirup og pryde Canadas flag er farvesymfoniens mesterspiller.

Det er svært at hamle op med New Englands løvfaldspragt, men i Danmark at vi nu ikke så dårligt kørende.

Hos os er de gule og orange toner fremherskende, som vi så smukt ser det hos blandt andet spidsløn, navr og bøg. De røde nuancer er som udgangspunkt svagere repræsenteret på Europas høstfarvepalet end i Nordamerika. I den vidt danske flora får kun arter som kvalkved (ulvsrøn), bevved, rød kornel, tarmvridrøn og blåbær nogenlunde fast rødligt efterårsrød, selvom arter som fuglekirsbær, bævreasp, avnbøg og navrløjhedsvin kan spille med på de rødlige farvetoner.

En del træarter bidrager tilmed slet ikke til høstfarvefesten. Det gælder i sagens natur de stedsegrønne. Andre læder blot trist løvet faldet grønt eller visnenbrunt til jorden, som eksempelvis rødæl, æble, syren og valnød. Æbletræernes kedelige løvfaldsfarver opvejes til gengæld fint af de ofte rødglødende frugter.

Og skulle man som havevyrker ikke være helt tilfreds med det hjemlige farveudbud, er der rige muligheder for at skruer op for blusset ved at indforskrive farvebærere fra Nordamerika, Japan og Kina. Der er eksempelvis mange arter af buske, som giver størstedelen af farver uden at fylde meget i haverummet.

Her i haven blev høstens farvespil allerede intoneret stærkt og temmelig tidligt i september af almindelig røn med rødlige og orange toner. Den blev efterfulgt af spidsløn, hvor enkelte kviste på flere af træerne i år opviste flammende farver på højde med sukkerlønnen i Nordstaterne. Farvepræg overgik – og overgår – tilmed havens egen sukkerløv. Den har fine rødorange, men i sammenligning noget afdæmpede farver.

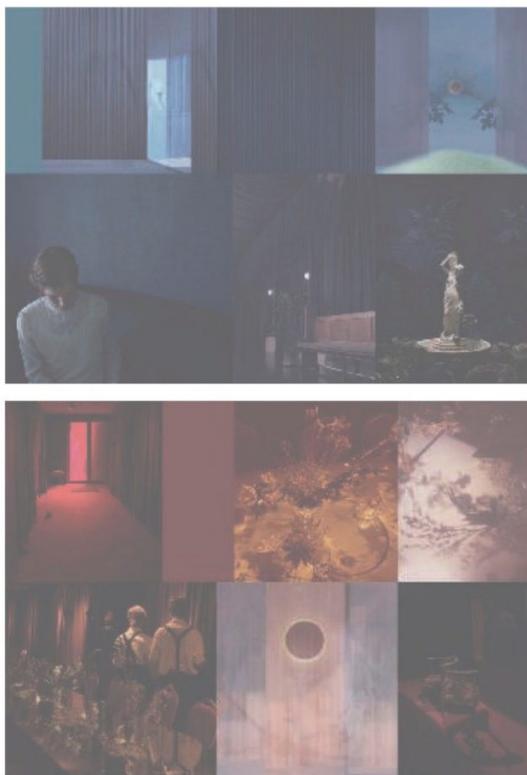
En del af forklaringen på efterårets farvepragt skyldes indgroet sans for genbrug hos mange arter af træer og buske: For at genindvinde kvælstof og magnesium, der er knappe ressourcer for planterne, nedbrøder de bladenes grønne klorofyl. Derved bliver de underliggende, farvestrålende »gule-rodsværestoffer« synlige. Disse farvepigmenter, der består af gule xanthophyller og orange carotenoler og carotenoider, har ligesom det grønne klorofyl betydning for fotosyntesen, men da de blot består af kulstof, ilt og brint – stoffer, som planten let kan skaffe sig fra vand og luft – kastes de bort med løvfaldet.

Derimod er der ikke nogen entydig forklaring på de røde farvetoner, som især skyldes anthocyaniner. Det er stoffer, der i flere tilfælde nydannes om efteråret og derfor kræver indsats af energi og ressourcer. Selektionen plejer jo ikke at fremme unyttigt frås, så det er formentligt, at der må være nogle konkurrencemessige fordele knyttet til en sådan investering. En blandt flere mulige forklaringer er, at disse stoffer kan beskytte mod skarpt sollys og frost og derved give gevinst gennem forlængt væksttid og bedre tilbagetrækning af de vigtige stoffer. Det kan være tilfældet hos havens sidste rødberder, hvor også bladfarven er skiftet fra grøn til dyblødt.

Der er forskel fra år til år på, hvornår høstfarverne sætter ind, og hvor intense de bliver, både hos arterne som sådan og hos de enkelte træer og buske. Der er mange forhold, som enkeltvis og i samspil har betydning for farveudfaldelsen, herunder forudgående tørke og tidspunktet for den første nattefrost og vekselvirkningen mellem solrig dagvarme og natlig kølighed.

Høstfarvespillet er et af de mange goder ved at leve i klodens køligt tempererede løvskovs egne fremfor nede i sydens hede, hvor farveudsvinget går mere snævert mellem grønt og støvet brunsvend.

Farvespillet er først lige begyndt – og stadig har vi bøg, egen, birkene, pærene, lærken, kirsebærtræerne og alle de andre til gode.

Et univers af sanselighed og poesi – visualiseringer af det fremtidige Sisters Hope Home med den blå og den røde fløj. Illustrationer: Mona Schmidt og Diana Lindhardt

Det syder og bobler overalt i kunstverdenen med nye forestillinger og længsler mod andre fremtid

længsler mod andre fremtid end dem, vi allesammen er blevet imprægneret til at forvente os – igen en tydelig genetagselse af de utopiske stemninger fra starten af 1900-tallet og 1960'erne.

Høje Taastrup Kommune, som Hedehusene hører ind under, er meget tilfreds med, at søstrene flytter ind. De har i forvejen store planer for, hvordan man kan højne engagementet og trivsel i kommunen. I samarbejde med organisationen »Den skabende by« inddrager man beboerne i Hedehusene i at udvikle deres eget område, og et nyt, stort, bæredygtigt kvarter, NærHeden, er under opførelse. Navnet NærHeden refererer til, hvordan hele dette område tidligere var Heden, det flade land fyldt med landbrug og gartnerier, der brodføede hovedstaden, før det med 1960'ernes og 1970'ernes kæmpebyggerier blev omdannet til Vestegnen. Vestegnen er hjem for næsten 300.000 mennesker, men også en sær sort plet på landkortet for de fleste. Man kommer her stort set kun, hvis man selv bor her, og derfor strives stereotyperne om Vestegnen også i den brede befolkning: et trist betonhvelvede fyldt med sociale problemer, bender, islamister og rappere. Spørger man folk på Vestegnen selv, siger de, at der er meget stille og roligt – og god plads både rent konkret og socialt.

SISTERS HOPE ER LANGTFRA DE FØRSTE KUNSTNERE, som slår sig ned i Hedehusene eller på Vestegnen. De sene-